כח: אין צדין פרק שלישי ביצה

גריפת תנור וכירים. פר"י (ד) משווי גומות ולא נהירא דאם כן לא הוי דומיא דהני מחבירי דמשיבי משום דהוי מקום כלי לכן נ"ל דמיירי בתנור חדש ועדיין יש בו אבנים ועפר שלא פינו וכשיסיר אותם אבנים ועפר הויין כמו גמר מלאכתן וחייב משום מכה בפטיש דכל גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש ומכל מקום קשה דכלא טעמא דמשום מכה בפטיש מיפוק ליה דהוי אסור משום מוקצה דאפר ואבנים שבתוכו מוקצות הן ומכאן אומר ריצב"א דבטול מוקצה התירו משום אוכל נפש ומכאן יש להבינא דאיה למה דאמר בפ"ק (דף יב:) (ה): **רבינא** אמר וכו' מידי דהוה אקרן ברשות הרבים. דשרי לטלטל אגלדים אע"ג דהוי מלאכה וקשה דמשמע הכא דרבינא אית ליה מוקצה מדקאמר מידי דהוה אקרן ברה"ר דאי לאו הכי הוה אסור מטעם מוקצה ובפרק מי שהחשיך (שבת דף קנז.) משמע דאית ליה כר' שמעון דאית ליה מוקצה דפליגי התם רב אחא ורבינא חד אמר לקולא וחד אמר לחומרא ובכל מקום (ו) רב אחא לחומרא ורבינא לקולא וי"ל דהכא קאמר רבינא אליבא דרב יהודה אמר שמואל דאסר שפוד לטלטלו אבל איהו ס"ל דשרי אבל קשה מדשמואל אדשמואל דהתם פרק מי שהחשיך אמר רב' שמעון דאית ליה מוקצה גבי כרכי דזוזי והכא משמע דאית ליה מוקצה וי"ל דשאני שפוד דלאחר מלאכתו אין כאן תורת כלי עליו ולהכי אוסר שמואל דיש עליו תורת (ז) מוקצה ולעולם ס"ל כרבי שמעון: [וגם אקושיא דרבינא יש לתרץ כך. ת"ן]:

איבא בינייהו שפחות. גבי מסנה אתמר בכתובות (דף פא:) וא"ת א"כ נימא אפר מקלה דהיינו שמעתא במכות (דף כא:) דלרב פפא רב מלביו אמרה ולרב חיננא רב מלביא אמרה וי"ל דה"פ שפחות ובכנגדה פירוש המלנעית דהיינו אפר מקלה אי נמי ה"פ מתניתין ומתניתא דוקא רב מלביא ולא רב מלביו אבל שמעתתא יש מהם רב מלביו ולעולם רב מלביא אמרה אותה שמעתא דאפר מקלה ולכך אינו נותן סימן רק למתניתא:

שמואל

מתניתין ומתניתא רב מלביא שמעתתא רב מלביו וסימניך מתניתין מלכתא מאי בינייהו איבא בינייהו שפחות: **מתני'** לא יאמר אדם לטבח שקול לי בדינר בשר אבל שוחט ומחלק ביניהם: **גמ'** היכי עביד כי הא דבסורא

מעבר לסכינא אפומא דדקולא ואמרי ליה לחדדה קא עביד מר או להעביר שמנוניתה ואמר לי להעביר שמנוניתה וחזיתי לדעתיה דלחדדה קא עביד [א]וקסבר הלכה ואין מורין כן ואמר אביי הוה קאימנא קמיה דמר [ב]והוה קא מעבר סכינא אשפתא דרחיא ואמרי ליה לחדדה קא בעי מר או להעביר שמנוניתה ואמר לי להעביר שמנוניתה וחזיתי לדעתיה דלחדדה קא עביד וקסבר הלכה ואין מורין כן איבעיא להו מהו להראות סכין לחכם ביום טוב רב מרי בריה דרב ביזנא שרי [ג]ורבנן אסרי ורב יוסף אמר [ד]תלמיד חכם רואה לעצמו ומשאילה לאחרים ואמר רב יוסף [ה]סכין שעמדה מותר לחדדה ביום טוב [ו]והני מילי (ח) הוא דפסקא אגב דוחקא דרש רב חסדא ואיתימא רב יוסף אחד סכין שנפגמה ואחד שפוד שנרצם ואחד גריפת [ז]תנור וכירים ביום טוב באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן דתניא [ח]אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ר' יהודה [ט]מתיר אף מכשירי אוכל נפש [י]מ"ט דת"ק אמר קרא [יא]הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשיריו ור' יהודה אמר קרא לכם [יב]לכם לכל צרכיכם ות"ק הא כתיב לכם אמר לך ההוא [יג]לכם ולא לנכרים ואידך נמי הא כתיב הוא אמר לך כתיב הוא וכתיב לכם ולא קשיא [יד]כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט כאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט אמר רב יהודה אמר שמואל [טו]שפוד שנרצף אסור לתקנו ביו"ט פשיטא [טז]לא צריכא דאע"ג דמפשיט בידיה ואמר רב יהודה אמר שמואל [יז]שפוד שצלו בו בשר אסור לטלטלו ביו"ט [יח] רב (א) אדא בר אהבה אמר רב מלכיו [יט]שומטו ומניחו בקרן זוית אמר רב חייא בר אשי אמר רב הונא והוא שיש עליו כזית בשר רבינא אמר [כ]אף על פי שאין עליו בשר מותר לטלטלו מידי דהוה [כא]אקוץ ברשות הרבים [כב]אמר רב חיננא בריה דרב איקא שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלביא רב פפא אמר מעבר לסכינא אפומא דדקולא. משפשף סכין על פי הסל: **הלכה.** כרבי יהודה ומותר כל אדם לעשות אבל אין מורין לרבים כן שלא יזלזלו אף בשאפשר לעשותו מבעוד יום דכל הני דשריין כגון שנתקלקלו ביו"ט או שהיה אתמול טרוד כדאמרינן לקמן דלא התיר ר' יהודה אלא במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט: **מהו להראות.** הטבח סכין לחכם ביו"ט לבדוק שהטילו מכמיס[ט] על הטבחים להראות סכין לחכם קודם שיחמוה שום בהמה ומהו לעשות כן ביו"ט מי מחזי כעובדא דמול דאוושא מלתא שדעתו למכור באטליז או לא מחזי: **רואה לעצמו.** בביתו סכין שלו דלא אוושא מלתא: **שעמדה.** מחריפות שלה שאינה חותכת יפה אבל לא נפגמה: **מותר לחדדה ביו"ט.** ואע"ג דמתמול ומשלשום התחילה לקלקל ולילך דלא הוה ליה לאתקוני אדעתיה מאתמול דסבר לא לריכא אבל נפגמה מאתמול לא הוי שרי דמוכחא קלקול שלה והוה ליה למעבד מאתמול: **והני מילי דפסקא אגב דוחקא.** אבל אם אינה חותכת כלל אסור לחדדה דטרחא יתירא הוא: **אחד סכין שנפגמה ואחד שפוד שנרצם.** ביו"ט אשפוינטי"ר בלע"ז שנשבר ראשו: **ואחד גריפת תנור.** שנפל לתוכו מן הטיח שלו ולא היה יודע מבעוד יום: **כאנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן.** נכנסו בדבר זה למחלוקתן שממחלוקתן אנו יכולים ללמוד אף אלו ממכשירי אוכל הן: **שפוד שנרצף.** נמעך שדרסו עליו ונעקם אבל לא נשבר: **אסור לתקנו ביו"ט.** שהרי יכול להשתמש בו כמו שהוא וטרחא דלא לריך הוא: **ואע"ג דמפשיט בידיה.** שמתפשט בידים ואינו לריך להכות עליו בפטיש: **שפוד שצלו בו.** בשר ביו"ט: **אסור לטלטלו.** מיד לאחר שצלה הצלי לפי שנתמלא ומוקצה וכבר נעשה לוקר יו"ט: **שומטו ומניחו בקרן זוית.** שומטו מלפניו מהר בגרירה וטלטול מן הצד עד שיעבירו מלפניו לקרן זוית אבל לא טלטול גמור: **שרי לטלטולי.** בטלטול גמור ולקלקו שלא יוקוו בו אנשי ביתו: **מידי דהוה אקוץ ברה"ר.** דאמר בפרק כירה שהסיקוה (שבת דף מג.) דמותר להוליכה פחות פחות מד' אמות עד שמקלקנה לגדי דה"ר כדי שלא תזיק: **שפוד שפחות וגומות רב מלביו.** אלו שלא הלכות רב מלביו אמרן ולא רב מלביא מפני שמומיהן דומין זה לזה ויש שמחליפין שמועה

מעבר לסכינא אפומא דדקולא ואמרי ליה לחדדה קא עביד מר או להעביר שמנוניתה ואמר לי להעביר שמנוניתה וחזיתי לדעתיה דלחדדה קא עביד וקסבר הלכה ואין מורין כן איבעיא להו מהו להראות סכין לחכם ביום טוב רב מרי בריה דרב ביזנא שרי ורבנן אסרי ורב יוסף אמר תלמיד חכם רואה לעצמו ומשאילה לאחרים ואמר רב יוסף סכין שעמדה מותר לחדדה ביום טוב והני מילי (ח) הוא דפסקא אגב דוחקא דרש רב חסדא ואיתימא רב יוסף אחד סכין שנפגמה ואחד שפוד שנרצם ואחד גריפת תנור וכירים ביום טוב באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש. ואסיקנא מ"ט דת"ק. דייק אך אשר יאכל לכל נפש וגו', ולא תימא לכל נפש דאפילו נפש בהמה משמע, כדכתיב מכה נפש בהמה, דהא כתב לכם, למעט הגוים והכלבים. ור' יהודה דייק לכם לכל צרכיכם ואפילו מכשירי אוכל נפש, והני מילי מכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט, אבל מכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט אפילו ר' יהודה אומר, דאתא הוא לבדו ומיעטן. אמר רב יהודה אמר שמואל שפוד שנרצף אסור לתקנו ביו"ט. ואע"ג דייקיל למיפשטיה בידיה. וכן הוציא הבשר ממנו אסור לטלטלו ביו"ט. רב מלכיו ראיתימא רב אדא בר אהבה אמר שומטו ומניחו בקרן זוית כו'. אמר רבינא אע"פ שאין בו בשר מותר לטלטלו. מידי דהוה אקרן ברה"ר. הלא קרן ברה"ר מטלטלין אותו ומניחין אותו בצידי רה"ר, כדי שלא יוזקו בו רבים. כך זה השפוד לא נדע מקרן.

פירוש שמנועות של רב מלכין. שפוד הא דאמרן. שפחות בכתובות אפילו הכניסה לו ק' שפחות כובה לעשות בצבר. גומות בגירה. גומות אע"פ שאין שערות. ואילו שמנועות של רב מלכיה, בלוריות וגבינה במסכת ע"ז. אפר מקלה במסכת מכות. ומי שאמר מתניתא מלכתא אמר שפחות בלוריה אפר מקלה וגבינה רב מלכיה, שאילו כולן מתניתא ניהו, אבל (שפחה) [שפוד] וגומות שמנועות הן, והן בלבד לרב מלכין איבא בינייהו שפחות, רב פפא אמר שפחות רב מלכיה היא, [ט]ורב אמר לך לרב מלכין היא. **מתני'** לא יאמר אדם לטבח מכור לי בדינר בשר אבל שוחט ומחלק ביניהן. היכי עביד

[ט] נתקל בדבר דרך אוקה לרב מלכא היא.

עין משפט נר מצוה

לט א ב מיי' פ"ד מהלכות יו"ט הל' ט סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סימן תקט סעיף כ: מ ג ד מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' תלח סעיף ה:
מא ה ו מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סימן תקט סעיף כ:
מב ז ח מיי' פ"א מהל' יו"ט הלכה ד ה סמג שם טוש"ע א"ח סימן תלח סעיף ה:
מג ט י מיי' פ"ד שם הלכה ח סמג שם טוש"ע א"ח סימן תקט סעיף ה:
מד כ ל מ טוש"ע א"ח סימן תקיא סעיף כ:
מה נ מיי' שם הלכה כא סמג שם טוש"ע א"ח סימן תק סעיף ה:

לעזי רש"י

אשפוינטי"ר [אישפוינטי"ר]. להקהות את החוד של שפוד.

רבינו חננאל

ועבורי סבינא אפומא דדיקולא או אפומא דריחיא לחדדה הלכה ואין מורין כן. להראות סכין לחכם ביו"ט. רב מרי בריה דרב ביסא שרי ורבנן אסרי. אמר רב יוסף תלמידי חכמים רואין לעצמן ומשאילין לאחרים. סכין שעמדה (או) [אין] פסקה אגב דוחקא, שרי לחדודה בפומא דריחיא או בפומא דדיקולא או ביוצא בהן, אבל במשחות לא. דרש רב חסדא סכין שנפגמה ושפוד שנרצם וגריפת תנור וכיריים מחלוקת ר' יהודה ורבנן, דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש. ואסיקנא מ"ט דת"ק, דייק אך אשר יאכל לכל נפש וגו', ולא תימא לכל נפש דאפילו נפש בהמה משמע, כדכתיב מכה נפש בהמה, דהא כתב לכם, למעט הגוים והכלבים. ור' יהודה דייק לכם לכל צרכיכם ואפילו מכשירי אוכל נפש, והני מילי מכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט, אבל מכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט אפילו ר' יהודה אומר, דאתא הוא לבדו ומיעטן. אמר רב יהודה אמר שמואל שפוד שנרצף אסור לתקנו ביו"ט. ואע"ג דייקיל למיפשטיה בידיה. וכן הוציא הבשר ממנו אסור לטלטלו ביו"ט. רב מלכין ראיתימא רב אדא בר אהבה אמר שומטו ומניחו בקרן זוית כו'. אמר רבינא אע"פ שאין בו בשר מותר לטלטלו. מידי דהוה אקרן ברה"ר. הלא קרן ברה"ר מטלטלין אותו ומניחין אותו בצידי רה"ר, כדי שלא יוזקו בו רבים. כך זה השפוד לא נדע מקרן.

מסורת הש"ס

(א) נדה ל"ד ע"ב. (ב) [מגילה ז: ע"ש]. (ג) [סם ע"ש]. (ד) [סם: סוכה מ. כ"ק קכ: מכות יב.]. (ה) [לעיל כ: ע"ש]. (ו) [שבת מב.]. (ז) מכות כח. כתובות סח: ע"ז כט. נדה נב. (ח) [תולין יז: יח.]. (ט) [דף עט:]. (י) [כתובות סח:]. (כ) [נדה נב.]. (ל) [דף כט.]. (מ) [דף כח.]. (נ) [לה:]. (ס) [ל"ל ח. ושם ד"ה א"ר יהודה ועי"ש תוס' לקמן לא: ד"ה א"ר זילא]. (ע) [פסחים עד: חולין נב:]. (פ) [עין משפט ד: לעיל].

תורה אור השלם

ו. וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם: שמות יב טז

הגהות הב"ח

(ח) נמ' והני מילי דפסקא כל"ל ואיתא הוא נמתק: (כ) שם אמר רב מלכי אמר רב אדא בר אהבה שומטו ומניחו כל"ל: (ג) רש"י ד"ה שפוד שפחות וכו' נדולה היא ואינה ממתנת לאין נומא: (ד) תוס' ד"ה גריפת וכו' פר"י משום תשוי':

הגהות הגר"א

[א] נב"א רב אחא בר אהבה אמר בר מלכיו. נ"ב ע"ש הוא ומ"ל דכיפר רב מלכיו אמר רב אחא בר אהבה וכ"ה בכל המקומות (שבמסורת הש"ס) והבי"ף והרא"ש גרסו רב מלכיו ואיתימא רא"ל:

מוסף רש"י

במכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט. כגון סכין שנפגם מערב יו"ט (מגילה ד.). שאי אפשר. כגון סכין שנפגמה ביו"ט (שבת). רב פפא אמר. אמימרא דרב מלכיו פליג. דקאמר שפחות רב מלכיו ליתא. רב מתני' ומתניתא דהכא רב מלכיא פרשינהו. אבל שמעתתא דאמר בר מלכיו מודיעא לך (כתובות סא.). מתניתין ומתניתא. הגך דאיתמר אפיריש דמתניתין וברייתא. רב מלכיא. שמעתתא. הגך דאיתמר שמעתתא נאמר שבשייהו ולא אפיריש דמתניתין. רב מלכיו (ע"ז כט. וכע"ז מכות לא.) ורב פפא מחליף שפחות לרב מלכיא ואפר מקלה לרב מלכיו (נדה נב.) בלומר מטנה דשפחות דאיתקמת בר מלכיו, רב מלכיא אמרה, ומתניתא דקאמר לא ליתא דיקא, אלא דבסימנא דרב מלכיו ליתא מתני' ושמעתתא רב מלכיו ומה שנאמר מן הסתעתא בסימנו של רב מלכיו, דהייני שפוד ונומות, רב מלכיו אמרינהו, והייני דקאמר איכא בינייהו שפחות ולא קאמר שפחות ואפר מקלה, אלא שפחות גרידא מגרשינן ודרב מלכיו כדקאי קאי (מכות כא.). וסימנך. אלא אחליף בגירסא, מתניתין מלכתא. לגבי שמעתתא דאיתא מלכתא, דאם מינה מותגינן תיובתא לשמעתא, וסימנך מלכיא לשון נקבה, אבל מלכיו לשון זכר (כתובות סא.) משניות וברייתות עיקר הן, והייני סימן מי שאמר דימה לנקבה מוקמינן כולהו מתניתא דהני נמי לשון נקבה אליביה, והייני רב מלכיא שאמר דומה לנקבה, ומשמעותו של שם נמי משמע לשון מלכות, והייני משניות וברייתות שהן עיקר ולא שמעתות. ולאיתי דמפרש אוקמא בגירסא שפחות ואפר מקלה דמשמע שפחות ושכנגדה (מכות כא.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com